

Učiteljski tovariš

Stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Prešernovska ulica 6/1. Računalno in strojno: Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izšaja vsak četrtak. Narožnina letno 60 Din za izmenično 80 Din. Člani sehnja J. U. U. plačajo list in članstvo. Oglaš po ceniku in dogovoru. Davok poseb. Pošt. št. 11.753. Telefon 3113

2.900 = 25.000

Zanimiv stanovsko gospodarski predlog tov. Rajšpa na občnem zboru Uč. doma v Mariboru
23. decembra 1934.

Na občnem zboru mariborskega Učiteljskega doma smo razpravljali in razmišljali o novih virih dohodkov, da bi vsaj v doglednem času razbremenili našega nam tako k srcu prirastlega neboljence ter mu omogočili vsestranski razvoj tako, da bi lahko sprejel v svoje udobno zavetje vsaj še toliko gojencev kakor jih ima sedaj ter dobil prostora še za učiteljske hčerke. Pa smo prišli v zagato, iz katere ni bilo videti izhoda.

Seveda: virov je še mnogo in vsi prav gotovo zmoremo vse, če le hočemo in če smo edini.

Ko torej nimamo videli izhoda iz zagate, pa vstane naš tov. Rajšp, ki preživlja svoj zasluženi pokoj v Krčevini pri Mariboru in izjava priložno te-le misli:

»Kadar gre za naše stanovske ustanove, slišimo od vseh strani, da je kriza in je nemogoče dobiti novih virov dohodkov. Denarja ni, to je stalen refren tudi v naših vrstah, ko govorimo o lastnih ustanovah, dasi bi bila silno zanimiva in poučna statistika, koliko denarja — poleg časa in dela — žrtvuje učiteljstvo drugim kulturnim in gospodarskim ustanovam in koliko lastnim stanovskim.

Razvoja naših stanovskih ustanov, ki nam niso samo v čast in ponos, ampak nam prinašajo poleg moralnih dobrin tudi gospodarske in socialne, pa ne sme ovirati — denar. Res je, da ga nimamo v izobilju. Ampak v naših vrstah je pa le. Ne čudite se. Navajam samo dva primera iz novejšee dobe.

Pred par leti je umrl v Mariboru tovariš upokojenec, o katerem je bilo daleč na okrog znano, da je bil stanovsko zaveden. Zapustil je največ v raznih zavarovalnih policah okrog 100.000 Din. In ta denar je dobila popolnoma tuja oseba, ki mu ni bila prav nič v sorodstvu! Menda bi ne bila dotična oseba prav nič oškodovana, če bi bil pokojnik volil primerni del našemu Učiteljskemu domu.

Nedavno je umrla vdova po šol. upravitelju nekje na podeželju. Zapuščina je znašala okroglo četr milijona Din. Kaj bi se poznalo dedičem par deset tisočev, če bi šli v korist našim stanovsko gospodarskim in socialnim ustanovam!

In podobnih primerov je več. Pač pa ni sta med nami stanovska vzgoja in stanovska zavednost še toliko napredovali, da bi se ob podobnih prilikah sami, ali pa svojci zavedali dolžnosti, katero imajo tudi v takih oblikah do lastnega stanu. Pravijo, da je v tem pogledu dokaj boljše pri naših hrvaških in srbskih tovariših. Zakaj, dasi nimamo bog ve kakšnih materialnih dobrin, vendar je do tega, kar imamo, pripomogla v velik meri in v prvi vrsti stanovska organizacija. Če bi te ne imeli, bi bili še mnogo na slabšem. Tega bi

se moral zavedati vsak učitelj(ica) in vsaj drobno povrniti s tem, da podpre stanovske ustanove ob izrednih prilikah.

Se en stalen vir dohodkov bi lahko imeli naši domovi, če vzbudimo pri tovariših(icah) dovolj čuta do svojega stanu. In to potom naše Samopomoči.

Iz svojega življenja in lastnih izkustev navajam ta-le značilen primer:

Ze 35 let sem član Samopomoči. Moja soproga pa 12 let. Zabeleževal sem si vse pripevke, ki sem jih vplačal Samopomoči zase in za ženo. In čudite se in strmite. Vplačal sem vsega skupaj — za oba — le 2900 Din. Če se pa nama primeri smrt, bo Samopomoči izplačala za oba nad 25.000 Din. Torej dobiva — oziroma dobijo za 2900 lepo vsoto 25.000 Din. Ze te suhe številke povedo dovolj, da bi moral biti vsak učitelj(ica) pri Samopomoči že iz lastnega egoizma. Pri tem pa ima še zavest, da pomaga z neznatnim prispevkom pripadnikom lastnega stanu v najhujši sili.

Tega zneska, ki ga izplača Samopomoč, ne morem smatrati celega za svojo last. Saj sem vplačal le neznamen del. In če ne bi bil vplačeval teh malih zneskov, bi najbrže danes ne bil niti za paro imovitejši, ker bi se bile te vsote uporabile in poizgubile v druge svrhe. Ta denar je učiteljski, stanovski. Zato je prav, da vsaj del tega zneska n. pr. 5, 10, 20 ali več odstotkov najde zopet pot tja, od koder je prišel, namreč med učiteljstvo. Tam naj nadalje lajša stanovsko gorje, tam naj ustvarja nove dobrine, naj prinaša nov blagoslov v prid stanu, v katerem sem deloval dolgo vrsto let v svo dušo. Na ta način bo boljše in lepše ohranjen moj spomin, kakor pa na kamenitem nagrobniku.

Če dobijo moji dediči po moji smrti nekaj odstotkov manj, jih to ne bo upropastilo. In končno: ta denar ni ne moj, ne njihov, ampak učiteljski, stanovski, kakor sem že gori omenil.

Zato predlagam konkretno: Uprava naj o tem predlogu razmišlja in najde pota in sredstva, da ga stopnjuje izvede. ...

Tako je torej govoril idealni starina Rajšp, kateremu ni beseda učitelj in stanovska zavednost prazen zvok, ampak mu je bila pri vsem njegovem dolgoletnem delovanju stanovska skupnost, ugled in dobrobit vsega stanu suprema lex.

Ker smo letos izvedli prvi stanovsko gospodarski dan v vseh sreskih uč. društvih, zato ne bo odveč, da razmišljamo o Rajšpovem predlogu.

Uverjen sem, da je izvedljiv in bo prisel našim domovom in po njih vsemu učiteljstvu mnogo koristi.

-skl.

Krasen uspeh naših pevcev v Bolgariji

Z rožami in pesmijo v Plovdivu — Defile 4000 šolarjev v Stari Zagori — Naše in bolgarske trobojnice v Kazanliku — Na grobu »Neznanega junaka« na prelazu Šipki — Nepregledne množice v Slivnu — Ob Črnem morju — Višek turneje v Jambolu — Povratek — Na Oplenec

Stara Zagora.

Naj dodam še k poročilu iz Plovdiva, da smo prešli na koncertu sliko plovdivskega slikarja, krasno umetnino. Pristostvovali smo otvoritvi likovnih umetnikov, kar je brez dvoma napravilo na vse prisotne najgloblji vtis.

Po približno dveurni vožnji smo v Stari Zagori. Vroče nam je, zmučeni posedamo po kupejih. Želimo si odpočitka, spanja.

Pokrajina, ki jo gledamo je vedno ista, rodovitna polja, vinogradi, tobačni in tudi riževi nasadi.

V dalji se že odpira pogled na Staro Zagoro. Vlak napravi ovinek, za hip vidimo na starozagorski kolodvor. In ta pogled nam prežene trudnost iz udov, pozabljena je izmučenost, nič več ne čutimo, da smo neprepani, da ginemo od vročine.

Vsa Stara Zagora je zbrana na postaji. Godbe igrajo našo himno. Tisoče rok maha v pozdrav, tisoče ust kliče: Hura! Dobrodošli! Ves val se pomakne proti vlaku, teži do nas.

Uvrstimo se pred izhodom. Pred nami župan mesta, zastopnik učiteljskega društva, šolski inspektor in drugi. Srečna je Stara Zagora, da more sprejeti v svojem ličnem mestecu bratski pevski zbor Jugoslovanskega učiteljstva. Pesem naj zravna preteklost, pesem naj gradi medsebojno spoznanje, bodočnost.

Vsi predstavniki nam poklonijo prekrasne šopke. Na nas pa se vsiplje cvetje izmed ljudi, da smo vsi ovenčani in polnih rok.

Iznenadi nas dekliska godba ženske gimnazije na pihala. Tudi gimnazijci imajo svojo, vendar je dekliska za nas originalnejša, posebno pa občudujemo srčkano dirigentko.

Med množico valovi, vzkliki navdušenja hite do nebes.

Zdravo, zdravo, bratje in sestre, bolgarski junaki, za pozdrav, za bratski sprejem. Hura, bolgarska vojska, ki tudi sprejemaš svoje brate Jugoslovane.

Pozdravljena iz srca tudi bolgarska mladina, ti, ki komaj doznavaš, da je izven mej tvoje domovine še druga, ki ti je blizu po rodu in srcu, pozdravljena pa tudi ti, ki boš že jutri sodelovala pri ustvarjanju slovanske skupnosti in edinstvi, ti, ki boš imela v rokah usodo svoje domovine, da izklešeš še zadnje poteze v mogočno stavbo vaše države.

In ve draga kolegicije in kolegi, tudi vam, ki vas domovina spoštuje in postavlja na prva mesta, tudi vas iskreno pozdravljamo! Hvala, da ste nam pripeljali mladino, ki naj spozna, da ste vi in mi eno.

Mogočno zadoni naša himna, za njo bolgarska. Združenje vseh Slovanov naj bo granitna skala, na kateri se bo gradila bodočnost.

Razporedimo se ob tisoč in tisoč glav brojcem špalirju domačinov. Spredaj dekliska godba, za njo mi pevci, nato pa Junaki, študentje, pevka društva. Ob vsej dolgi ulici nas čaka v strnjeni vrsti šolska mladina. Na nas se vsipajo kite cvetja, najkrasnejše vrtnice, znamenje, da se bližamo rožnim poljem.

Zastave, naše in bolgarske, vihrajo iz vseh hiš Okna so okrašena s cvetjem, programi.

Cesta pred nami se nalahno dviga, korakamo proti gledališču. Ob obeh straneh korakajo z nami domačini, tudi med nami jih je mnogo. Pred gledališčem, ki stoji ob najvišjem delu dolge ravne ceste se ustavimo. Nepopisan pogled se odpira po ulici nazaj, ki je napolnjena do kolodvora.

Niti najspretnejše pero ne more popisati občutja, ki prevzame človeka ob trenutkih takega prisrčnega sprejema kot je bil v Stari Zagori. »Duša hiti k duši, srce k srcu in ni treba besed, ki bi tolmačile ljubav, ki nas veže.«

Po hotelih si uredimo prtljago, preoblečemo in že hitimo nazaj h koncertu. Ulica pred gledališčem je tu vedno polna. Vse hiti, da sliši Jugoslovane. Pojemo, žanjemo neminljive aplauze, krasimo s cvetjem, ki pada na nas.

Po koncertu odidemo v Vojni dom na banket mestne občine.

Udeležil se ga je tudi zastopnik odsotnega metropolitana, zastopniki oblasti, pevskega zbora itd.

Zjutraj si do 10. ure ogledamo mesto. Zanimiva je osnovna šola, ki je na zunaj kaže kako veliko važnost posvečajo Bolgari nacionalni in državljanjski vzgoji.

Po ogledu se zberemo pred gledališčem. Spremljani od dekliske godbe odkorakamo na postajo. Tu že čaka mladina, pevski zbori in ogromno ljudi.

Zbogom Stara Zagora, hvala vam dobri ljudje za ljubezen, ki ste nam jo izkazovali.

Kazanlik.

Spet himne, godba, govori, cvetje. Vse je okrašeno z našimi in bolgarskimi trobojnicami. Pričakovali so nas več, kakor pa nas je bilo. Špalir, kliče »Hura!«. Na levo in desno rože. Kaj vse premore iskrena ljubezen in bratstvo dveh narodov! Govoril in iz vsega tega kriči ena sama resnica: Pesem je tista čudovita sila, ki zajema iz bistva bratskih čustev, pesem je tista, ki nam je pokazala pot na jug med brate Bolgare, pesem je tista sila, ki ji ni meja.

Dvorana, večja od naše operne, je bila nabito polna. Zborovodja Milan Pertot je bil deležen priznanja, kakor še menda nihče od naših dirigentov. Pa je tudi ubranost in sozvočnost zbora taka, da mu priznanje gre po vsej pravici.

Z avtomobili smo se odpeljali na prelaz Šipki h grobu »Neznanega junaka«. Govoril je zborovodja E. Adamič, za njim pa komandant mesta Kazanlika. Položili smo venec. Vsa Bolgarska zre na ta posej z velikim upanjem, da je s tem obiskom položen najtrdnjši kamen za resnično bratstvo in boljšo bodočnost obeh narodov.

Ob povratku s Šipke smo se ustavili pri vrnitvi v prekrasni cerkvi Sv. Nikolaja. Ker pa nismo mogli radi ruskega pravoslavnega obreda zapeti v cerkvi, ljudstvo pa nas je hotelo čuti na vsak način, smo priredili ad hoc koncert v čitalnici. Toliko ljudstva in takega navdušenja še nismo doživeli. Po vseh mogočih izrazih gostoljubja, s katerim so nas hoteli domačini naravnost raztrgati v svoji razpaljeni gostoljubnosti, smo se vrnili v Kazanlik.

Zvečer zopet banket. Govor kmeta Serafimova je izzval nepopisno navdušenje. Saj pa je tudi govoril, da mu je upanje bratske borbe v rano ob rami proti vsem sovražnikom južnih Slovanov, kar gorelo iz glasu in energičnih kretenj. Za nas predvsem važen in velepomemben pa je bil govor, ki ga je imel predsednik učiteljstva. Naj navedem nekaj misli, ki naj služijo v orijentacijo ne samo političnega in kulturnega zblizanja, marveč tudi zblizanja na pedagoškem polju: Slovanska duša je neizčrpen vir in nedvignjen zaklad pedagoških stremeljenj. V njej se združuje neprecenljiva življenjska sila in neuklonljiv optimizem v bodočnost. To dvojje bo treba priključiti v življenje in to prav v tem času, ko se lomijo stavebre preživelih kultur. In da je to naloga skupne fronte vseh slovanskih učiteljev, je dejstvo, in želeti bi bilo, da to spoznanje najde pot v srca vseh onih kulturnih tvorcev, ki pripravljajo mladi slovanski rod za težavno in pomembno nalogo, za vlogo Slovanov v zgodovini človeštva. Zato je težnja po skupnosti vseh slovanskih učiteljev na pedagoškem področju za nas najvažnejši problem sedanjosti in bodočnosti.

Pri odhodu iz Kazanlika so nas obsuli dobesedno z rožami. Vrtnice so deževale z neba. Potem zastave! Bolgarske in jugoslovenske!

Sliven.

Vse prebivalstvo je na kolodvoru in cestah! Mesta so se pričela kosati, kdo bo izkaval večjo gostoljubnost. Godbe, govori, himne, špalir šolske mladine, slavloliki, obsipavanje z vrtnicami in še to in ono, kar se sploh ne da popisati. Koncert je krasno uspel. Banket nepopisan. Spet govori, rože, fotografiranje.

Naj povem še to: ko smo dospeli v Sliven, je vzbudil našo pozornost slavlolik z napisom: Pozdravljeni mlči gostje Jugoslovani!

Skupaj z bolgarskimi zbori smo peli geslo: Rodna pesem nas za vedno veže! To geslo, je geslo vseh bolgarskih pevskih zborov.

V Burgasu.

Naslednje jutro smo odpotovali v Burgas k Črnemu morju. Na kolodvoru sta nas čakala dva pevski zbora, ban, župan in še mnogo drugih visokih osebnosti. Mladina nas je pozdravila s pesmijo in cvetjem. S kolodvora smo odšli med gostim špalirjem v mesto. Spet slikovite narodne noše, godbe, kliče »hura« in »živio«. Vse mesto je v zastavah. Naše oči se ustavljajo na brezštevilnih majhnih izrazih gostoljubja, naša srca pa razumejo vse to, zakaj v vsaki taki malenkosti je kos truda za naše stoletne cilje, ki se vsi stekajo v iskreno misel skupnosti in bratstva. Narod, dobri in mili bolgarski narod izraža svojo željo, hoče, da se uresniči prizadevanja velikih mož in tvorcev preteklosti.

Ko pridemo na teraso, se odpre pred našimi očmi nepregledno Črno morje. Valovil Dih. Kako smo hrepeneli po tem pogledu. Prav ti občutki, ki so nas prevzeli ob tem veličastnem trenutku, ko smo prvič z lastnimi očmi zagledali tisto morje, v katerega se stekajo vsi slovanski veletoki, so za nas, ki nosimo s svojo pesmijo veliko poslanstvo, toliko bolj pomembni.

Za prenočišče so nam izbrani najboljši hoteli. Na vrtu cara Borisa nas čaka kosilo. Vse, kar si je poželelo srce, je postavljeno pred nas. V mestnem gledališču je koncert. Razprodano in zasedeno do zadnjega kotička. Naša pesem triumfira. Slovenska poskočna užiga do brezumlja!

Zvečer zopet banket. Bolgarska gostoljubnost presega naše zmožnosti. Pravkar je odmolil metropolit iz Slivna. Za njim se njegov sekretar. Vrste se govori, pesem in ples.

Naslednji dan se je na velikem trgu zbralo občinstva, kar ga premore Burgas. Cyril-Methodova proslava se ima vršiti. Opravilo je trajalo od 7. ure zjutraj in do 9. ure. Na proslavi so se zbrale tudi tuje žole, tako nemška, italijanska in rumunska. Naš zbor je v celoti pristostvoval proslavi.

Po slavu se je razvil sprevod. Bilo je impozantno. Zanimivo je pa to, da so šle na čelu sprevoda naše narodne noše, tako gorjenjska, primorska in koroška. Izzvale so huronske živio in hura kliče. Na koncu slavya so mimo zbora defilirale vse žole in vsa društva s svojimi prapori in pozdravi.

Nato smo odšli v hotel, kjer nas je čakalo kosilo. Burgaska specialiteta, črnomorske ribe. Fotografii so bili kakor sitne muhe. Vse so hoteli »sneti«. Popoldne smo dobili na razpolago parnik, ki nas je odpeljal na otok Anatie. Morje je bilo zelo razburkano. Tam smo zapeli nekaj pesmi, na kar smo se po 1 uri vrnili.

v Jambolu.

Zjutraj ob 9. uri smo krenili v Jambolu, zadnja postaja naše turneje. Preden smo odšli iz Burgasa, je prejel pri Slivnu vodja turneje Supančić krasno šatuljo, polno sladkarj in okrašeno z nar. ornamentami, dirigent Pertot pa srajco, ki jo je imel dirigent zbora, ko je prvi jugoslovanski zbor prestopil bolgarska tla. Vsekakor pomembno in zanimivo. Vodja zbora Adamič, pa je prejel v dar čutaro prav tako okrašeno in polno.

V Jambolu je bil višek vseh dosedanjih sprejemov. Ljudstva se je trlo. Tu se je najmočnejše opazila konkurenca, tekmovanje gostoljubnosti. V sredini mesta je bil postavljen slavlolik z napisom: »Pozdravljeni bratje Jugoslovani«, a na drugi strani »Edinstvo in sloga spasava Slovenec«. Govoril, pozdravi, godba, cvetje, zastave!

Kdor je prenočeval privatno, je spoznal, kaj je prav za prav slovanska gostoljubnost! Bil je hišni gospodar, čeprav samo za nekaj ur.

Koncert se je vršil v nabito polni dvorani. Kdor ni mogel na koncert zvečer, je poslušal naslednje dne matinejo. Na banketu so užigale zdravice, »Bože pravde« in »Sumi Marica«. Zbor je prejel krasno darilo: Orla z razprostornimi peruti. Na sejmu so si pevci nakupili čudovitih spominčkov. Ob 11. uri zvečer pa je oddrhal vlak proti Sofiji. Vodstvo zbora se je zahvalilo osebno vsem, ki so pomagali do tako krasno uspele turneje, obenem pa prejeli vabilo še za severno Bolgarijo.

Na Oplenec.

Na kolodvoru sta se poslovila zbora »Havala« in »Rodna« in zapela od »Balkana do Triglava« — Bolgari so nas spremili do Dragomana in kmalu smo bili na naših tleh.

Iz Mladenovca so nas prepeljali avtomobili na Oplenec. Zbor je zapel v kripti »Vigred« in »Bože pravde« v cerkvi pa »Čačo moj«. Veličanstvena vtisa, ki ga je napravila ta zadnja pesem v cerkvi, se ne da popisati.

Ko smo se poslovili od groba Onega, ki je prvi položil temelje jugoslovansko-bolgarskemu zblizanju, kateremu je bila namenjena tudi naša pesem, so nas odpeljali avtobusi nazaj v Mladenovac, od tam pa proti Beogradu in Ljubljani.

Tako se je končala pomembna turneja našega pevškega zbora. Izzvenela je v prisrčno in iskreno prijateljstvo, ki naj bo osnova zblizanju vseh južnih Slovanov.